

VARÁZS

Templomból jövünk, léptünk alatt ropog a hó. A Tímárok utcájával szemben az ezüstlombú hegy. S a földön ott az égi fény: a szép Hold . . . Tölgyfakapunk csattan; úgy hív a meleg otthon, úgy hív és megölel: – Eljöttetek újra hozzám? Üljetek az ölembe . . .

Tunya kis cicánk a lámpa mellett hunyorog; halvány, fiatal cselédként Krisztus szent arcával varázskodik. Papírból vágta ki s most azzal idézi az árnyékát. Ám ha imára teszi össze kezét, eltűnik az árnyék. Apám tűnődve nézi és piros bort tölt a pohárba. Én megfogom a papírt és magasra tartom:

– Most imádkozz! – mondom a cselédkének, és alighogy elkezd: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben . . . hirtelen, gonoszul összegyűröm.

Elfakad sírva s talán ördögnek lát, mert kifut. Ám az apám nagy, gondolkozó szeméből sejtelmek szállanak. Úgy válik le róluk a sugár, mint a szél az égről és kezének ívelő mozdulata mintha a világon csúszna végig. Mélyen, komolyan beszél. Lassan csillagokat gyújt itten és mi káprázva nézzük. A hold fénye amúgy is ideözönlik; legszebben a cica sima szórén ragyog s onnan mintha megtörve az anyám ölébe hullana. A hold öle most az anyám, s az apám dalolni kezd hozzá, mint valami szegény ember, aki másokért rajong. Ám válaszol neki a holdölű asszony, magához vonja a fiát; boldogan, különösen.

„A varázslatért imádkozik, amivel lelkünket a végtelenségbe meríthetjük és szívünk útése a mennyekből hangzik vissza. Azokért a virágokért, amiket álomnak hívnak mások és csak a tompa éjszaka tudja átadni nékik . . . míg nálunk abból áll az élet . . .”

– Az élet . . . oly különös ez a szó a hold, a csillagok, az ég íve alatt. Annyira megrázó, amint közénk emelkedik ráncos, fájdalmas képével. (A fehér tükörre akkor fekete bámul. Látszik, amint tekintetük átsuhan a levegőn s ott találkozva beborítja egyik a másikat. A fehéret a fekete. Az álmat tetőzi be a halál. S a halál az élet.)

S íme elénk jön a sorvadó Üzlet. Dúltan, csüggedten az Iparos. Sápadtan a Proletár. Annyi kín és annyi neheztelés. És tömegükben valaki olyan ismerős, rokonvérű. Még ha az ég felé is emeli az arcát, tépik őt a kutyák. Hasítják a ruháját, látszik a mezítelen húsa, meg a vére folyik; feléje rohan vonítva a legvadabb fekete szörny; küzd lihegve és verékszik; lehajlik a marcangoló ebek közé és aranyat hajít mégis felénk. Az arany röpül, rácsattan az asztalunkra: az anyám megriadtan tőle, karjaira veszi a táskáját, mén bevásárolni; a cselédjét is megrázza az arány csengése: egyszerre sűrög, forog, takarít. Engem is megriaszt, aki merengve távoli kedvesemre gondoltam . . . írni kezdek a szörnyű nyomorról. Pedig nékem ismeretlen az életből fakadó jaj, én isteni szellemében, az álomban élek . . .

– Kevés a pénzünk – döbönt meg az apám –, más ügyesebb, mint én és biztosabb. Engem bánt már a betegség is. Téged, feleségem, öregít az aggodalom. A fiunk rabja a művészetnek. Egyikünk sem cselekedhet valamit határozottan.

Ah! A sziklára gondol az apám, aminek neki kell vadul rohanni, ütni, csapkodni, marni, mint a szél, vágni, mint az eső, a sistersgő villám, és akkor az emberi

szív vágának egy kis repedésben helye támad rajta s annak mélységével közelebb jut a szikla szívéhez, az Istenhez.

– Hogyan?! – mondom előre és zavarodottan ... miért nincs pénz? ... és ez azt jelenti, hogy az életünk rossz lesz?

– Az életünk, igenis – feleli az apám, de valami biztatót sejtelmesen elhallgat.

– Koldusokká válnánk – tűnődöm –, oda kellene állani az uccára és kérni: – Adjatok a szegény ... itt elakadok! Vak vagyok, úgy kérjek?! Nyomorult, bédna? ... Mi vagyok, ki vagyok?

– Ki vagyok én? ... Ördögadta fickó, a köpenyegem leng és mindenkre mérőn bámul a szemem. Bár ördögnek látszom, nem hosszú az arcom és nem finom; vaskos kő az, a tetején széltől cibált sövények. És merész homlokomra négyet ütött az Isten. Ez ütések nyoma a világtájak felé néz és azok énfelem!

– Ki az apám?

– Ősz ember és ha kinyújtja a karját az életbe, hét szín látszik tőle: a szivárványé.

– Ki az anyám?

– A jószág.

– Mi lesz, ha nyomorba jutunk – kérdem hirtelen. És félrehúzott fejjel az apámra nézek. Mi lesz veled? S íme az alakja mögé sötét ucca varázsolódik; egy éhes kutya vonít a lábánál; sár van és a házak elé itt kiöntik a büzt. Ebben az uccában az én apám ... koldus.

És elsúgom ezt neki. A szavam mintha ronggyal takarná be; lázas szemem elsorvasztja; káprázatom rászáll és remegve végigsimítom: – Koldus vagy ... Az apám elhalványodik, de odaáll az ajtó elé. Egészen meggörnyed: elől imára gyötörtén a keze; szép homloka a föld felé, mintha a sírba hullana; erős nyaka meghajolt; kabátját feltűri és komoran panaszkodik már:

– Boldog voltam és gazdag. Most koldus vagyok. Adjatok, mert meghalok!

Az anyám remeg, amint belémkarol és játsszuk az úri párt. Amint fecsegve, udvarolva végigsétálunk a szobán és hidegen el akarunk haladni a sirdogáló öreg koldus előtt. Én megrázom a fejem, hogy nincs semmi, de közben elfojt az, hogy *kint* így bánnának az apámmal ... ám mi csak játsszuk a nyomort és a koldust; gyászos jövőt emelünk a fejünkre, pedig még nem mutatja így a jelen. Híszzen házunk van, cselédkénk, boltunk és jövedelmünk!

– Szegény koldus vagyok ... szól az apám szomorúan és megtörtén elénk nyújtja a kezét. Az arca sötét, a hangja rekedt. Koldus ... megdöbben a zsebbe nyúlok, de már anyám karja kicsúszt az enyémből, már összenéznek az apámmal és ráborul fájdalmasan fölzokogva. S irtózva húzza el az ajtó mellől; folyton remeg és hull a könnye. „Nem ... nem”, suttogja.

Az apám kábultan vele megy. De valami bántja és befátyolozza az ő szemeit is. S tudom, itt ma este nem lesz több beszéd. Az álom soká fog késni. Virrasztás közben ér el minket a hajnal.

Én vagyok a legsápadtabb. Én láttam koldusnak az apámat. Én idéztem fel a szomorú varázst. Nekem kell most elmenni innen, hogy velem együtt elfelejtsék a kíméletlen perceket ...

Odakint fénylik a hó a holdtól és aki rálép, az alatt megszólal fájdalmasan:

– Miért taposod meg az égi fényt? ...

S aki ezt hallja és szíve van, az sose lépjen a földre. És akinek a lelke varázspálca, az boldog angyalokkal őrizze. Csak mosolyt hullasson még, ha hideg is, mint a hó ... És úgy tudja megszűni: „Eljő a tavasz”, hogy elhiggyék ...